

Norberto Černiausko, Akvilės Naudžiūnienės, Mindaugo Nefo

6 klasės istorijos vadovėlio II dalies recenzija

(leidykla „Baltos lankos Klett“, 2024 m.)

Norberto Černiausko, Akvilės Naudžiūnienės, Mindaugo Nefo 6 klasės istorijos vadovėlio II dalies tekstinė ir vaizdinė medžiaga yra pritaikyta siekti dalyko bendrojoje programoje įvardytų tikslų ir uždavinių, ugdyti mokinių kompetencijas, atitinka dalyko bendrojoje programoje apibrėžtą mokymo(si) turinį ir pasiekimų lygių požymius. Vadovėlio struktūra atitinka didaktinius dalyko mokymo principus, jame pateikiamos įvairių tipų užduotys, atliepančios visus bendrosiose programose aprašytus pasiekimų lygius ir skatinančios taikyti įvairius mokymosi metodus (pvz., atlikti šeimos narių ar bendraamžių apklausas, parengti pristatymą, apskaičiuoti procentus ir pan.). Jame nėra fakto ir dalyko klaidų, turinys parengtas remiantis patikrintais ir patikimais šaltiniais. Vadovėlio turinyje nėra diskriminavimo ir diskriminavimo propagavimo lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, užtikrinamas pagarbos asmenų įvairovei principas. Autorių pateikiama medžiaga nesusijusi su įmonių, įstaigų, organizacijų ar kita veikla užsiimančių ūkio subjektų reklama, nenurodomi realiai veikiančių įmonių, įstaigų, organizacijų ar kitų ūkio subjektų pavadinimai, rekvizitai, kontaktiniai duomenys. Vadovėlyje pateikiama medžiaga nepažeidžia asmens teisių ir laisvių bei pagrindinių tarptautinės teisės principų, vengiama neigiamas emocines reakcijas keliančių asociacijų, būdvardžių ir kategoriškų apibendrinimų, nėra neigiamų ar kitokių lyčių stereotipų, mergaitės ir berniukai, moterys ir vyrai vaizduojami nešališkai. Taip pat vadovėlyje pateikiama medžiaga atitinka specialiuosius reikalavimus: atskiros dalys logiškai dera tarpusavyje, vaizdinė medžiaga tikslingai dera su turinio elementais, pateikiamos skirtingo sudėtingumo užduotys, klausimų ir užduočių formuluotės aiškios atitinkamo amžiaus tarpsnio mokiniams.

Vadovėlio tekstas parašytas nesudėtinga, amžiaus grupei tinkama kalba, esant reikalui naudojami šeštos klasės mokiniams suprantami palyginimai bei paaiškinimai. Tekstas nenuobodus, įtraukta tai, kas aktualu šiandieniniame pasaulyje ir Lietuvoje (pvz., pašto ženklas, skirtas šaltibarščiams, animacinio filmo herojus Garfildas, olimpiniai ir paralimpiniai čempionai, „Monopolio“ žaidimas ir kt.). Labai tinkamai parinktos iliustracijos, jos puikiai papildo tekstą. Vadovėlyje pateikiama medžiaga siejasi su mokinių anksčiau nagrinėtomis temomis (pvz., aptariami ne tik lietuviai, bet ir trijų nekrikščioniškų Lietuvoje gyvenančių bendruomenių gaminami patiekalai).

Manau, kad tokie pasakojimai apie žmonių kasdienybę ne tik supažindina mokinius su tautinėmis mažumomis, bet ir ugdo toleranciją. Taip pat vadovėlio medžiaga sudaro galimybes klasėje rengti diskusijas aktualiomis temomis (pvz., skiepai, higienos laikymasis, elgesys pandemijų metu ir kt.). Tokių diskusijų metu mokiniai ne tik išsakys nuomonę, bet ir mokysis ją pagrįsti tinkamais argumentais, formuosis kritinis mąstymas, atsparumas melagienoms. Skyriuje apie šiuolaikinę medžioklę mokoma, kad kilus diskusijoms reikia išklausti abi puses, išgirsti kiekvienos jų argumentus, paaiškinama, kad pirmiausiai reikia surasti istorinius faktus, juos panaudoti išsakant nuomonę ir tik tada daryti išvadas.

Naudinga, kad dalis informacijos pateikiama lentelėse (pvz., ligų-epidemijų, amatų aprašymo, olimpinių-paralimpinių čempionų lentelės). Taip struktūruotai pateiktą informaciją mokiniai lengviau įsimena, matydami duomenis lentelėje juos aiškiau sudėlioja pagal chronologinį nuoseklumą ar kitus kriterijus. Autoriai įvairias temas nuosekliai sieja ir jas paaiškina primindami istorinius laikotarpius. Tai labai aiškiai matoma temoje apie madą: jos priskiriamos konkrečioms laikotarpiais, paaiškinama, kurios konkrečiai to laikotarpio pažiūros ir kaip formavo žmonių apsirengimo stilių.

Apibendrinamuose klausimuose, užduotyse mokoma išskirti bruožus, sudaryti klausimynus, atsakymus prašoma argumentuoti, surasti įrodymus šaltinio ištraukoje, atlikti istorinius tyrimus. Taip pamažu formuojami įgūdžiai, kurie mokiniams bus reikalingi tiek kitose pamokose, tiek mokantis istorijos aukštesnėse klasėse. Kai kuriose vadovėlyje esančiose užduotyse dėmesys skiriamas ir mokinių emocijoms, prašoma pagalvoti, kas padeda su jomis susitvarkyti.

Vadovėlyje skiriamas dėmesys ir vertybinių bei tautinių nuostatų formavimui, pvz., ne tik pateikiama tautinio kostiumo istorija, bet ir skatinama jį dėvėti, išsaugoti protėvių mums perduotą tradiciją.

Norėčiau atkreipti autorių dėmesį, kad kai kurie vadovėlyje pateikiami šaltiniai yra per ilgi (pvz., I skyriaus 2 p. šaltinis apie ligų gydymą). Šeštokams sunku tokį ilgą tekstą susikaupus perskaityti bei surasti reikiamą atsakymą.

Apibendrinant galima teigti, kad 6 klasės istorijos vadovėlio II dalis atitinka bendruosius ir specialiuosius vadovėlių reikalavimus.